

Αυτοδιαχείριση και η Ισπανική Επανάσταση 1936-1937 - Άρθρο της καταστασιακής περιοδικής έκδοσης Point Blank για τις πολιτοφυλακές και τα εργατικά συμβούλια κατά την διάρκεια της Ισπανικής Επανάστασης.

I

Για πρώτη φορά μετά τις πρώτες απόπειρες εγκαθίδρυσης του σοσιαλισμού στην Ρωσία, την Ουγγαρία και την Γερμανία μετά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο, ο επαναστατικός αγώνας των Ισπανών εργατών επιδεικνύει έναν νέο μετασχηματισμό από τις καπιταλιστικές στις συλλογικές μεθόδους παραγωγής, οι οποίες παρά την ατελή τους φύση εφαρμόστηκαν σε πραγματικά εντυπωσιακή κλίμακα. (Karl Korsch – 1939)

Τριάντα έξι χρόνια μετά τις πρώτες νίκες της, η Ισπανική Επανάσταση παραμένει η σημαντικότερη των διαφόρων πρακτικών πειραμάτων αυτοδιαχείρισης που υλοποιήθηκαν στον αιώνα αυτό. Η εμπειρία των συμβουλίων των Ισπανών εργατών διαμορφώνει μια σημαντική αφετηρία για το σύγχρονο προλεταριάτο, τόσο αναφορικά με τα επιτεύγματά τους όσο και για τις αποτυχίες τους.

Η ευρεία διάδοση αυτής της ιστορικής διάστασης από το προλεταριάτο αρκεί για να τεκμηριώσει τον θεμελιωδώς ριζοσπαστικό χαρακτήρα τους. Καταπιεσμένο από τους αστούς ιστορικούς και από τους λενινιστές εξίσου, καθώς και από εκείνους τους αναρχικούς που το λατρεύουν ως μια από τις "χρυσές τους στιγμές", το επαναστατικό κίνημα της Ισπανίας συνεχίζει να αποτελεί πηγή δυσαρέσκειας για την ιδεολογία. Οι δραστηριότητες των "ανεξέλεγκτων στοιχείων" του Ισπανικού προλεταριάτου αποδείχτηκαν σκανδαλώδεις για όλες τις πλευρές. Η επανάσταση καταπνίγηκε πολύ πριν την νίκη των φασιστών που ήλε με την συνδρομή σταλινικών, φιλελεύθερων και 'ελευθεριακών' γραφειοκρατων του ίδιου του αναρχικού κινήματος στο όνομα του οποίου έδρασαν τα ριζοσπαστικότερα μέλη της εργατικής τάξης. Ο Ισπανικός 'Εμφύλιος Πόλεμος' ξεκίνησε αμέσως μετά την ήττα της Επανάστασης.

* Η επανάσταση στην Ισπανία αποτελεί την τελευταία αντιπαράθεση του παραδοσιακού προλεταριακού κινήματος, και μέρος της ιστορίας του αποτελούν όλες οι θετικές διαστάσεις του κινήματος καθώς και των αντεπαναστατικών δυνάμεων και ιδεολογιών που του αντιτάθηκαν. Η αντιπαράθεση μεταξύ του Λενινισμού και των συμβουλίων στην Ρωσία επαναλήφτηκε στην Ισπανία σε σαφώς μεγαλύτερη και σημαντικότερη κλίμακα. Με την εκ νέου ανακάλυψη των συμβουλιακών μορφών στην πράξη τους, το Ισπανικό προλεταριάτο αναδείχθηκε σε απόγονο της Κρονστάνδης και των συμβουλίων της Γερμανίας και της Ιταλίας. Και με τα Ισπανικά συμβούλια επανεμφανίστηκε το επαναστατικό κίνημα που είχε ηττηθεί από την σοσιαλδημοκρατία και τον μπολσεβικισμό. Η Ισπανική Επανάσταση ήταν ένας διεθνής αγώνας, όχι μονό με την έννοια που της αποδίδεται από το γεγονός πως όλοι οι μαχόμενοι προήλθαν από πολλές και διάφορες χώρες, αλλά και λόγω του ότι η ύπαρξή της στάθηκε αντιμέτωπη με όλες της κυρίαρχες δυνάμεις του κόσμου. Συμφώνα με την παρατήρηση του Ιταλού αναρχικού, Burner: "Σήμερα πολεμάμε την φρουρά του Burgos, αλλά αύριο θα πρέπει να πολεμήσουμε στην Μόσχα προκειμένου να υπερασπιστούμε την ελευθερία μας". Εντούτοις, ο πόλεμος εναντίον της ιεραρχίας εξελίχθηκε σε αγώνα εναντίον της ιδεολογίας γενικότερα.

* Πριν την επανάσταση η CNT είχε επιχειρήσει να ενσωματώσει τα συμβούλια στα όρια του ιδεολογικού της σχήματος. Το κείμενο που πρόεκυψε από την Γενική Συνέλευση της CNT στην Saragossa (Ιούνιος 1936) ουσιαστικά αφορούσε ένα συμβολικό πρόγραμμα το οποίο αναγνώριζε τα συμβούλια ως το βασικό όργανο της επανάστασης. Και ενώ η CNT προωθούσε μια επαναστατική θεωρία για τα εργατικά συμβούλια, η ίδια η CNT δεν ήταν μια συμβολική οργάνωση – η αρχή της άμεσης δημοκρατίας με την όποια θα λειτουργούσαν τα συμβούλια δεν αντανάκλούσε την δομή της αναρχικής οργάνωσης. Ενώ και τα διδάγματα της αντεπαναστάσεως των Μπολσεβίκων δεν χάθηκαν από τους Ισπανούς αναρχικούς, η άρνησή τους στην 'επαναστατική' εκπροσώπηση – ένα κόμμα που θα διατηρεί την εξουσία εν ονόματι του προλεταριάτου – ήταν κατ' ουσία μια τυπικότητα.

Το ζήτημα της δημοκρατικής οργάνωσης έμελλε να αναδεχθεί σε τροχοπέδη για τον αναρχισμό. Αν και η σαφής έκκληση του σε κοινωνική επανάσταση – κατά την διάρκεια της οποίας το προλεταριάτο θα αναλάμβανε την διαχείριση των μεσών παραγωγής χωρίς την κρατική διαμεσολάβηση – παραμένει μια από τις αξίες του

αναρχισμού, ο πρακτικός σκοπός της πραγματοποίησης μιας τέτοιας επανάστασης δεν ήταν στο μετρώ των δυνατοτήτων της.

* Η προσπάθεια κατανόησης της Ισπανικής Επανάστασης δεν έγκειται απλά στο ζήτημα ανάδειξης των "ασύνειδων τάσεων σε συνειδητές" αλλά στην ερμηνεία των ενεργειών ενός υψηλού επιπέδου συνειδητοποίησης του προλεταριάτου, οι οποίες ωστόσο επικαλύπτονταν από το πέπλο της ιδεολογίας, χωρίς να είναι σε θέση να την υπερβεί. Η εμφάνιση των συμβουλίων το 1936 ήταν συνέπεια 50 ετών επαναστατικής δραστηριότητας, το μεγαλύτερο μέρος της οποίας πραγματοποιήθηκε υπό την αιγίδα του Ισπανικού αναρχικού κινήματος.

Όμως η ίδια η επανάσταση τόνισε την τακτική αποτυχία των αναρχικών.

Οι απαλλοτριώσεις του Ιούλη αποτέλεσαν την απάντηση στην αποτυχημένη απόπειρα των φασιστών να προβούν σε πραξικόπημα και στην αναρχική εξέγερση. Και η πίστη των αναρχικών στις αποκαλυπτικών διαστάσεων δυνάμεις της γενικής απεργίας αποδείχτηκε χιμαιρική. Η CNT-FAI είχε αποτύχει σε αρκετές εξεγέρσεις ήδη στο να διευρύνει τους πυρήνες της επανάστασης πέρα από τα τοπικά όρια μερικών πόλεων ή ευρύτερων περιοχών. Ως το 1936 η άναρχοσυνδικαλιστική ιδεολογία είχε αποδεδειχθεί ξεπερασμένη πια. Η ανάπτυξη των εργατικών συμβουλίων κατά την διάρκεια της εξέγερσης του 1933 στην Aragon καθώς και στην ανταρσία των εργατών ορυχείων στην Asturias αντανakλούσαν την πρακτική πρόοδο ενός προγράμματος που έχτιζε την επαναστατική κοινωνία με βάση τα συνδικάτα. Οι επαναστατικές επιτροπές της Aragon και στην Asturias, οι οποίες είχαν αυτοδιαμορφωθεί ως κοινωνικές και επαναστατικές δυνάμεις σε συνδυασμό με τις στρατιωτικές δυνατότητές τους, θα επανεμφανίζονταν σε όλη την επικράτεια της Ρεπουμπλικανικής Ισπανίας τον Ιούλιο του 1936 και η ίδια τους η ύπαρξη απειλούσε την ηγεσία της CNT-FAI, όσο και εκείνη της Ρεπουμπλικανικής κυβέρνησης. Από την σύλληψή του ήδη, το Αναρχικό κίνημα στην Ισπανία είχε διατηρήσει μια άτυπη ιεραρχική δομή, η οποία έδινε σάρκα και οστά στον δυαδικό διαχωρισμό του πολιτικού από τον οικονομικό τομέα. Και ενώ το αναρχικό συνδικάτο της CNT θα οργάνωνε την εργατική τάξη προετοιμάζοντάς την για την επερχόμενη κοινωνική επανάσταση, η πρόσφατα ιδρυθείσα FAI αποτέλεσε μια "ενσυνειδητη μειοψηφία" μαχητικών αναρχικών.

Η CNT-FAI είχε δημιουργηθεί πια με βάση μια ελιτίστικη οργανωτική αντίληψη, όμοια σε μεγάλο βαθμό με την Συμμαχία για την Κοινωνική Δημοκρατία του Μπακούιν, την οποία είχε ορίσει ως αποτελούμενη από "συνμοσπονδίες εργατών που διαμορφώνουν ελεύθερες συμφωνίες μεταξύ τους, και ένα μικρό μυστικό επαναστατικό σώμα που τις διαπερνούσε ελέγχοντάς τις."

Η σε συνθήκες παρανομίας FAI θεώρησε πως αποτελεί τον "κινητήρα που παράγει την ποσότητα εκείνης της θαυμάσιας ενεργείας που κινεί τα συνδικάτα στην κατεύθυνση που ανταποκρίνεται καλύτερα στις επιθυμίες της Ανθρωπότητας για ανανέωση και χειραφέτηση".

Πρακτικά, η εν λόγω οργάνωση ενεργούσε ως ένα εμί-Λενινιστικό πρωτοποριακό κόμμα ενώ οι υπολανθάνουσες ιεραρχικές διαβαθμίσεις της CNT-FAI συνολικά θα αναδεικνύονταν σε κοινωνική πραγματικότητα μετά τον Ιούλη του 1936. Η τεράστια επαναστατική δραστηριότητα των αναρχικών μαζών θα αντιστρέφονταν σε έναν αγώνα όπου η επίσημη CNT-FAI θα συμπαρατάσσονταν με το αστικό Ρεπουμπλικανικό κράτος και τον νεότευκτο σύμμαχό του, το Κομμουνιστικό κόμμα. Όσα επιτεθήκαν από τα εργοστασιακά συμβούλια, τις αγροτικές κολεκτίβες και τις εργατικές πολιτοφυλακές την χρονιά του 1936-7 πραγματοποιήθηκαν παρά τις πολιτικές επιλογές και ενέργειες της επίσημης αναρχικής οργάνωσης. Και παρ' όλα τα εμπόδια που εμφανιστήκαν στο διάβα του, το κίνημα για την αυτοδιαχείριση, όπως εκφράστηκε κατά την διάρκεια της Ισπανικής Επανάστασης προσφέρει το διαυγέστερο ιστορικό παράδειγμα εφαρμογής του αυθεντικού σοσιαλισμού.

II

"Η συνειδητοποίηση πως πρόκειται να προκαλέσουν την ανατίναξη της ιστορικής συνεχείας είναι χαρακτηριστικό των επαναστατικών τάξεων κατά την διάρκεια των ενεργειών τους" (Benjamin)

Η ιστορική έκρηξη της Ισπανικής Επανάστασης δεν μπορεί να εξηγηθεί με το βολικό σχήμα του 'Εμφύλιου Πολέμου', καθώς αυτή αντανάκλασε την ανάπτυξη μιας οξείας ταξικής αντιπαράθεσης στην οποία το Ισπανικό προλεταριάτο συμμετείχε τόσο για τον εαυτό της όσο και για να εναντιωθεί στον Franco. Η φασιστική λαίλαπα απαντήθηκε, όχι από την ανίκανη Ρεπουμπλικανική κυβέρνηση, αλλά από την λαϊκή εξέγερση, η οποία συμπεριλάμβανε άνδρες, γυναίκες και νέους, και κατάφερε να καταστρέψει, σε λιγότερο από έναν μήνα, ολόκληρο το πλέγμα σχέσεων της Ισπανικής κοινωνίας. Το ένοπλο προλεταριάτο κατόρθωσε την de facto κατάργηση της Εκκλησίας και του Κράτους ενώ αντικατέστησε τις καπιταλιστικές μεθόδους παραγωγής με δίκης του επινόησης οικονομικές και κοινωνικές μορφές αυτοδιάθεσης.

Στα χρονιά που ακλούθησαν τα συμβούλια που δημιουργήθηκαν από την εργατική τάξη αναδέχθηκαν στην τρίτη δύναμη που εναντιώθηκε τόσο στους φασίστες, όσο και στις προσπάθειες της Ρεπουμπλικανικής κυβέρνησης να επανεγκαταστάσει την εξουσία της. Η επιτυχία των εργατικών και αγροτικών πολιτοφυλακών δεν μπορεί να μετρηθεί με απλουστευτικούς στρατιωτικούς όρους. Ενώ απωθούσαν την φασιστική προέλαση, οι πολιτοφυλακές αυτές εφάρμοσαν ένα επαναστατικό πρόγραμμα απαλλοτριώσεων και κολεκτιβοποιήσεων.

Το σύνθημά τους ήταν "πόλεμος και επανάσταση ταυτόχρονα" και αποτέλεσε την βάση για τις ενέργειες των πολιτοφυλακών. Και οπού αυτό ήταν εφικτό σε όλη την Ρεπουμπλικανική επικράτεια, οι αγρότες κολεκτιβοποιήσεων την γη τους δημιουργώντας την επαναστατική εκείνη δύναμη που θα οργάνωνε και θα υπερασπίζονταν την επανάσταση: "φέρουμε έναν νέο κόσμο στις καρδιές μας πια, έναν κόσμο που αναπτύσσεται αυτήν ακριβώς την στιγμή." (Dorati)

* Η περίοδος των επαναστατικών καταλήψεων που ξεκίνησε τον Ιούλη απέδειξε την βιωσιμότητα των συμβολικών μορφών. Τα Ισπανικά συμβούλια (αντίθετα προς εκείνα που είχαν δημιουργηθεί στην Ρωσία, την Γερμανία και την Ιταλία) κατάφεραν να θέσουν το ζήτημα της αυτοδιαχείρισης πρακτικά, υπερβαίνοντας την αναγκαιότητα του εξοπλισμού των εργατών προς όφελος της οργάνωσης της παραγωγής. Στις βιομηχανοποιημένες περιοχές της Καταλονίας, ένα από τα ισχυρότερα αναρχικά προπύργια, το προλεταριάτο αποδείχτηκε ικανό να διαχειριστεί και να βελτιώσει την σύγχρονη αστική οικονομία, αυξάνοντας την παραγωγικότητα ενώ διατηρούσε παράλληλα και όλες τις αναγκαίες υπηρεσίες για τον γενικό πληθυσμό – η επαναστατημένη Βαρκελώνη αποτελεί αδιάψευστο μαρτύρα της επιτυχίας της αυτοδιαχείρισης στην Ισπανία. Παρόμοια αποτελέσματα επιτεθήκαν και στις αγροτικές περιοχές της Aragon και της Valencia, οπού οι σύγχρονες αγροτικές τεχνικές εισήχθησαν στην διαδικασία της κολεκτιβοποίησης. Ωστόσο η ριζοσπαστικότερη διάσταση του κινήματος δεν ήταν ο απλουστευτικός ανορθολογισμός της Ισπανικής οικονομίας, αλλά η προσπάθεια πρακτικής συνειδητοποίησης της κριτικής στην πολιτική οικονομία. Από την πρώτη στιγμή των καταλήψεων το Ισπανικό προλεταριάτο διακήρυξε τον ελευθεριακό κομμουνισμό (comunismo libertario), στον οποίο τα χρήματα και η εργασία για την παράγωγη καταναλωτικών προϊόντων καταργήθηκαν.

Παρά τις πανθομολογούμενες πρωτόγονες οικονομικές συνθήκες, τα Ισπανικά συμβούλια ήρθαν σε θέση να επινοήσουν ένα σύστημα διανομής και ανταλλαγής το οποίο αντανάκλασε την ποιοτική κατάργηση των σχέσεων καπιταλιστικής παραγωγής.

Το δίλημμα που αφορούσε τα 'οικονομικά' ή τα 'ηθικά' κίνητρα, ένα πρόβλημα μονό για τις γραφειοκρατικές τάξεις των ψεύτη-σοσιαλιστικών χωρών, δεν απασχόλησε καθόλου την επαναστατημένη Ισπανία. Η ριζοσπαστική μετάφραση του αξιώματος "από κάθε έναν σύμφωνα με τις δυνατότητες του/της, για κάθε έναν σύμφωνα με τις ανάγκες της/του" αποτέλεσε στην πραγματικότητα ένα αρκετό ισχυρό κίνητρο για το προλεταριάτο στην αντιμετώπιση και κυριολεκτικά την υπερκάλυψη των απαιτήσεων που επέβαλλε ο πόλεμος.

* Η αυθόρμητη δυνατότητα αυτοεπίγνωσης που επέδειξε το προλεταριάτο της Ισπανίας κατά την διάρκεια της επαναστατικής περιόδου, αποκάλυψε, μια και καλή, τις Λενινιστικές πλάνες αναφορικά με την αναγκαιότητα ύπαρξης κάποιας "ορθής ηγεσίας".

Η ανάληψη της άμεσης διαχείρισης και προστασίας των μεσών παραγωγής συνοδεύτηκε από την παράλληλη δημιουργία μιας άμεσης δημοκρατίας του προλεταριάτου με την οποία τα βασικά όργανα λήψης αποφάσεων ήταν τα συμβούλια – "επαναστατικές επιτροπές δημιουργημένες από τους ανθρώπους προκειμένου να πραγματοποιήσουν την επανάσταση" (CNT, 20 Δεκεμβρίου 1936).

Και παρά τις όποιες διάφορες στα χαρακτηριστικά τους, τα συμβούλια και οι κολεκτίβες, ουσιαστικά λειτουργούσαν στην ίδια κοινή βάση: εκλογή εκπροσώπων με σκοπό την διευθέτηση συγκεκριμένων υποχρεώσεων και του συντονισμού των παραγωγικών διαδικασιών – οι εκπρόσωποι αυτοί είχαν περιορισμένες δικαιοδοσίες και υποκαίονταν πάντα σε άμεση ανάκληση από τις γενικές συνελεύσεις των εργατών και/ή των αγροτών, στις οποίες λαμβάνονταν και όλες οι σημαντικές αποφάσεις.

Πέρα από την εγκαθίδρυση αυτής της εσωτερικής δημοκρατίας όμως, τα συμβούλια επιδίωξαν και την επέκταση της δικαιοδοσίας τους στον συντονισμό κοινών δραστηριοτήτων. Η ενότητα που δημιουργήθηκε μεταξύ των εργοστασιακών και των αγροτικών κολεκτίβων φανερώθηκε όχι μόνο στις πολιτοφυλακές όπου εργάτες και αγρότες πολέμησαν ο ένας δίπλα στον άλλον, αλλά και στην ίδια την ομοσπονδοποίηση των κινημάτων και την μεταξύ τους ανταλλαγή εκπροσώπων. Και ενώ οι αστοί κοινωνιολόγοι και ιστορικοί έχουν επιχειρήσει να σκιαγραφήσουν τους αναρχικούς αγρότες ως ένα 'πρωτόγονο θρησκευτικό κίνημα', αρκεί να εξετάσει κανείς το Πρόγραμμα της Ομοσπονδίας των Κολεκτίβων της Aragon ώστε να αντιληφθεί την εξελιγμένη συνειδητοποίηση του επαρχιακού προλεταριάτου:

"Προτείνουμε την κατάργηση των τοπικών συνόρων των ιδιοκτησιών που καλλιεργούμε... ενώ οι άνεργες ομάδες εργασίες θα αξιοποιηθούν στην ενίσχυση των κολεκτίβων που στερούνται αρκετών χεριών."

Όμως το Ισπανικό κίνημα για την αυτοδιαχείριση δεν ήταν μόνο μια απαίτηση για μια απλούστερη μορφή τοπικής αυτονομίας - η συμβουλευτική ομοσπονδιοποίηση σχεδιάστηκε έτσι ώστε να παραγκωνίσει ολοκληρωτικά την παραδοσιακή μορφή εξουσίας στο σύνολό της.

* Η μορφή εμφάνισης των συμβουλίων ήταν άμεσα συνδεδεμένη με την οργάνωση των εργατικών πολιτοφυλακών, εκεί όπου οι αρχές της αμεσοδημοκρατίας αναπτύχθηκαν αρχικά. Τον Ιούλη, οι ένοπλες φάλαγγες του Ισπανικού προλεταριάτου, ήταν, κυριολεκτικά, η ίδια η Επανάσταση. Και η λειτουργική τους σημασία τους ήταν εξίσου κοινωνική, όσο και στρατιωτική.

Η εκκαθάριση των αστικών στοιχείων από τις πολιτοφυλακές δεν εφαρμόστηκε με σκοπό την 'προάσπιση της Δημοκρατίας' αλλά ως ένα αρχικό βήμα για τον ριζικό μετασχηματισμό της Ισπανικής κοινωνίας. Άλλωστε, οι πολιτοφυλακές δεν σκόπευαν ποτέ να αποτελέσουν μέρος κάποιου τακτικού στρατού. Η δομή τους καθ' εαυτή αντιπροσώπευε την ριζική απομάκρυνση από τις παραδοσιακές μορφές διεξαγωγής του πολέμου, αλλά και μόνο λόγω της οργάνωσής της σε επαναστατικά δημοκρατικές αρχές. Παρόμοια με τις εξεγερμένες στρατιές των επαναστάσεων στην Ρωσία και την Γερμανία, οι Ισπανικές πολιτοφυλακές εκπροσωπούσαν τον στρατιωτικό βραχίονα των συμβουλίων.

Τα συμβούλια των στρατιωτών, ανάλογα με τις εργοστασιακές συνελεύσεις και τις κολεκτίβες, εξέλεξαν ανακλητούς, δικαιολογημένους από αυτά εκπροσώπους. Ενώ ο αντί-ιεραρχικός χαρακτήρας των εν λόγω πολιτοφυλακών αποδεικνύεται από το γεγονός πως δεν υπήρχαν βαθμολογικές και μισθολογικές διάφορες. Η ιστορία των Ισπανικών πολιτοφυλακών παραμένει τρανό παράδειγμα ένοπλης προλεταριακής ακεραιότητας: οι επαναστατημένες φάλαγγες αντιτάθηκαν σε κάθε προσπάθεια 'στρατικοποίησης' που σκόπευε στην μετατροπή τους σε τακτικό στρατό, μέχρι τέλους. Άφοβα, το σύνθημά τους ήταν: "πολιτοφύλακες, ναι! στρατιώτες, ποτέ!"

III

"Οφείλουμε να φέρουμε εις πέρας την ολική επανάσταση. Οι απαλλοτριώσεις οφείλουν επίσης να είναι συνολικές. Δεν είναι καιρός για ύπνο αυτός, αλλά για δημιουργία...Αν ο Ισπανός εργάτης δεν κατακτήσει την ελευθερία του, το

κράτος θα διατηρήσει και θα ανοικοδομήσει την εξουσία της κυβέρνησής του, καταστρέφοντας, σιγά-σιγά, τις κατακτήσεις που επιτεθήκαν μετά από τόσες χιλιάδες ηρωικές πράξεις." -Solidaridad Obrera, 26 Αύγουστου, 1936

* Παρά την ραγδαία προέλαση των εργατικών πολιτοφυλακών στην Ρεπουμπλικανική Ισπανία ωστόσο, η κοινωνική επανάσταση που ξεκίνησε τον Ιούλιο απέτυχε στην προσπάθειά της να εγκαθιδρύσει την απόλυτη δικαιοδοσία των συμβολικών μορφών οργάνωσης. Και ενώ η Ρεπουμπλικανική κυβέρνηση είχε αποδυναμωθεί σημαντικά, δεν, παραιτήθηκε προς όφελος του προλεταριάτου προφανώς. Μετά τον Ιούλη, και μεταξύ των δυνάμεων της νέας επαναστατικής τάξης και των υπολειμμάτων της αστικής Δημοκρατίας δυο ήταν οι σημαντικότερες δυνάμεις στην 'αντιφασιστική' Ισπανία.

Τα συμβούλια του Ιούλη κατέστησαν την κυβέρνηση κυριολεκτικά άσχετη, υπερβαίνοντας παράλληλα πρακτικά και την συνδικαλιστική δομή της CNT~FAI, ηττήθηκαν ωστόσο στην αποτυχία τους να αναγνωρίσουν την αναγκαιότητα της εδραίωσης της δύναμής τους - εδραίωση που θα σήμαινε αναπόφευκτα την εγκατάλειψη όλων των παραδοσιακών οργανώσεων. Αν και το σύνθημα ΕΠΑ/UHP (ενωθείτε αδέρφια προλετάριοι!) στην Asturias, επανεμφανίστηκε τον Ιούλη ενώνοντας διάφορες τάσεις του προλεταριάτου γύρω από ένα κοινό πρόγραμμα επαναστατικής δραστηριότητας, οι ιδεολογικές διαφοροποιήσεις εκδηλώθηκαν ξανά σύντομα αποτρέποντας την ενότητα με διάρκεια. Και ενώ το προλεταριάτο διχάστηκε σε κομματικές γραμμές, οι αναρχικοί της πρώτης γραμμής και το ΡΟUM (ένα μικρό Μαρξιστικό κόμμα) απέμειναν μόνοι στην υπεράσπιση της Επανάστασης.

Παρ' όλα αυτά, το επαναστατημένο προλεταριάτο αποτελούσε ακόμη την πλειοψηφία - αν και δυστυχώς δεν αξιοποίησε την θέση του αυτή. Η λανθασμένη εναπόθεση της εμπιστοσύνης του στην CNT~FAI οδήγησε σε μια κατάσταση όπου οι αναρχικές μάζες βρεθήκαν να συναινούν στην σταδιακή κατάργηση της ίδιας τους της δύναμης. Η CNT-FAI επιδίωξε να πείσει το προλεταριάτο πως η κατάργηση των συμβουλίων και των πολιτοφυλακών ήταν μια αναγκαιότητα που επέβαλλαν οι επιτακτικές ανάγκες του Εμφύλιου Πολέμου επικαλούμενη τα Σταλινικά συνθήματα για "Ενότητα" και "Πειθαρχία".

* Και ενώ το αναρχικό προλεταριάτο ανέλαβε την ανοικοδόμηση της κοινωνίας σύμφωνα με τις αρχές της αυτοδιαχείρισης, η επίσημη CNT-FAI προετοιμάζονταν ώστε να πραγματοποιήσει τον συμβιβασμό της. Η πολιτική συνεργασίας των άναρχο-γραφειοκρατων έγινε πλέον σαφής όταν παραμέρισαν την αντικροτική τους ιδεολογία προκειμένου να συμμετάσχουν στην κυβέρνηση. Πέφτοντας έτσι στην παγίδα των Σταλινικών, οι οποίοι οργάνωναν με ταχύτητα την Ρεπουμπλικανική μικροαστική τάξη σε αντεπαναστατικό κίνημα, οι υπουργοί της CNT συναίνεσαν στην κυβερνητική επίθεση εναντίον των συμβουλίων. Η κυβέρνηση ευνόησε την δημιουργία δημοτικών συμβουλίων, φροντίζοντας ώστε η UGT (ΓΣΕΕ Ισπανίας) και το Κομμουνιστικό κόμμα να εκπροσωπούνται υπεραναλογικά, σε με προσπάθεια αντικατάστασης των προλεταριακών συμβουλίων.

Επιπρόσθετα, η ηγεσία της CNT συνέβαλλε στην σύνταξη της Εντολής Κολεκτιβοποιήσεων της 24ης Οκτωβρίου 1936, με την οποία θα περιορίζονταν η ισχύς των εργατικών συμβουλίων, ενώ προς αντικατάσταση της αυτοδιαχείρισης πρότειναν την δημιουργία μιας μορφής 'εργατικού ελέγχου' με την οποία οι εργατικές επιτροπές υποβιβάζονταν σε έναν σαφώς συμβουλευτικό και μόνο ρόλο.

* Η αποτυχία της Ισπανικής Επανάστασης έγκειται στην αδυναμία της να διευρυνθεί σε βαθμό τέτοιο ώστε τα συμβούλια και οι πολιτοφυλακές να αναλάβουν τον συνολικό έλεγχο του επαναστατικού κινήματος, και, κατά συνέπεια, τον έλεγχο ολόκληρης της Ρεπουμπλικανικής Ισπανίας. Αν και εντυπωσιακά επιτυχημένα στην οργάνωση των στρατιωτικών και οικονομικών ζητημάτων, τα Ισπανικά συμβούλια απέτυχαν, να προσφέρουν θετική και θεωρητική έκφραση στην ίδια τους την ύπαρξη. Ανίκανα να αυτοεξοριστούν σε σχέση με την CNT-FAI, τελικά υπερκεράστηκαν παντού. Κάθε προσπάθεια δράσης ενάντια στους εχθρούς της Επανάστασης που βρίσκονταν στο Ρεπουμπλικανικό στρατόπεδο αποτράπηκε.

Οι Σταλινικοί και οι φιλελεύθεροι κατάφεραν να ανοικοδομήσουν τον κυβερνητικό μηχανισμό χωρίς καμία απολύτως αντίσταση. Ενώ τα διαδοχικά Ρεπουμπλικανικά υπουργεία υπονόμειαν τις προσπάθειες αυτοδιαχείρισης, στερώνοντας την πίστωση από τα εργοστάσια κτλ, χωρίς καμία σοβαρή αντίδραση – οι πολιτοφυλακές των αναρχικών, που είχαν εμποδιστεί στο να εξοπλιστούν, δεν αφόπλισαν εκείνους που προετοίμαζαν τον αφανισμό τους. Η καταστροφή της Ισπανικής Επανάστασης δεν, σαφώς, επήλθε χωρίς καμία αντίσταση, αλλά η αναγνώριση της προδοσίας δεν ήρθε για το προλεταριάτο παρά μετά τις αρχικές κινήσεις ενάντια στα συμβούλια και τις πολιτοφυλακές.

Ο Herrera ήταν ένας από τους πρώτους που έθεσαν ανοικτό το κρίσιμο ερώτημα που ταλάνιζε την επανάσταση σε μια ανοικτή επιστολή προς τον αναρχικό πολιτικό Monsey γράφοντας: "Το δίλημμα, πόλεμος ή επανάσταση, δεν έχει πλέον καμία σημασία. Το μοναδικό δίλημμα είναι το εξής: είτε νίκη επί του Franco μέσω του επαναστατικού πολέμου ή ήττα. Το πρόβλημα για εσάς και άλλους συντρόφους είναι η επιλογή μεταξύ των Βερσαλλιών του Thiers (Γάλλος πρωθυπουργός, υπεύθυνος για την καταστολή της Παρισινής Κομμούνας του 1871) και της Κομμούνας του Παρισιού, πριν την επίτευξη της ιερής συμμαχίας του Thiers με τον Bismarck."

Δυστυχώς, οι δυνάμεις των Ισπανών Thiers είχαν όμως ήδη περάσει στην δράση, και οι αριστερές αναρχικές μάζες που συνεργάστηκαν με μαχητές του ΡΟUM, δεν κατάφεραν να αντισταθούν ιδιαίτερα παρά μόνο στις αρχές του 1937. Η αριστερή-αναρχική ομάδα, οι 'Φίλοι του Durruti', διεξήγαγε μια ευρεία εκστρατεία αφύπνισης μεταξύ των εργατικών πολιτοφυλακών για την υπεράσπιση της Επανάστασης, αλλά μέχρι τότε η πρωτοβουλία είχε περάσει από το προλεταριάτο στις δυνάμεις των έγχθρων του πια.

* Η εκστρατεία των αστικών Ρεπουμπλικανικών δυνάμεων (η κυβέρνηση, το Κομμουνιστικό και το Σοσιαλιστικό κόμμα) ενάντια στα εργατικά συμβούλια εξελίχθηκε σε ανοικτή τρομοκρατία τον Μάιο του 1937, όταν οι Σταλινικοί και οι Καταλανοί εθνικιστές εισέβαλλαν στο αυτοδιαχειριζόμενο Τηλεφωνικό Κέντρο της Βαρκελώνης. Συνέπεια αυτής της ενεργείας ήταν ο άμεσος ξεσηκωμός της εργατικής τάξης της πόλης προκειμένου να υπερασπιστεί την Επανάσταση. Στήθηκαν οδοφράγματα, η αστυνομία αφοπλίστηκε και οι ένοπλοι εργάτες ανέλαβαν τον έλεγχο της πόλης. Η αντεπανάσταση θα μπορούσε να είχε αποτραπεί σε εκείνη την χρονική στιγμή, τουλάχιστον στην Καταλονία. Οι αναρχικές πολιτοφυλακές στο μέτωπο της Aargon προετοιμάστηκαν για προέλαση στην Βαρκελώνη – και η νίκη μόνο βέβαιη δεν ήταν για την κυβέρνηση και τους Σταλινικούς.

Οι εργάτες της Βαρκελώνης ωστόσο, παρέμειναν σε αποκλειστικά αμυντικές θέσεις διστάζοντας να επεκταθούν περὰν των δικών τους περιοχών. Η αδράνεια αυτή ωφέλησε εκείνους που επιχείρησαν να ειρηνοποιήσουν την κατάσταση, και, όπως και στο παρελθόν, η κεντρική ηγεσία της CNT~FAI παρείχε απλόχερα της 'συμφιλιωτικές' της υπηρεσίες – από την αρχή της εξέγερσης, οι εν λόγω διαχειριστές παρότρυναν τους εργάτες να αποσυναρμολογήσουν τα οδοφράγματα τους και να επιστρέψουν στις εργασίες τους.

Στο ειρηνευτικό σχέδιο της CNT αντιτάθηκαν οι 'Φίλοι του Durruti' καθώς και άλλοι που επιζητούσαν την άμυνα των συμβουλίων και μια νικηφόρα κατάληξη στις συγκρούσεις. Παρά την αντίσταση των Φίλων όμως, η CNT συνέχισε τις προσπάθειες της να 'μεσολαβήσει' στην αντιπαράθεση και εμπόδισε την είσοδο των αναρχικών πολιτοφυλακών στην πόλη.

Απομονωμένοι από κάθε εξωτερική υποστήριξη λοιπόν, οι εξεγερμένοι της Βαρκελώνης περικυκλώθηκαν εύκολα. Και όλα αυτά ενώ η CNT καλούσε σε 'επιστροφή στην ομαλότητα,' και οι πράκτορες των Σταλινικών άρχιζαν την εφαρμογή των συστηματικών πια μεθόδων καταστολής, με την επιλεκτική δολοφονία ομάδων των πλέον ριζοσπαστικών ατόμων και του αφοπλισμού των εργατών, επιβάλλοντας κατ' αυτόν τον τρόπο την 'ενότητα'.

Τους μήνες που ακλούθησαν τον Μάιο, οι τακτικές αυτές εφαρμόστηκαν σε ολόκληρη την Ρεπουμπλικανική Ισπανία: τα στρατεύματα του Lister αφάνισαν τις αγροτικές κολεκτίβες, οι πολιτοφυλακές διαλυθήκαν, το ΡΟUM καταστάληκε βιαία, και η CNT, αναλώσιμη πλέον, αποβλήθηκε από τον κυβερνητικό σχηματισμό. Τα συμβούλια ηττήθηκαν σε έναν μόλις χρόνο μετά την δημιουργία τους και οι "χιλιάδες ηρωικές πράξεις" του Ισπανικού προλεταριάτου αποδείχτηκαν ανεπαρκείς για την αποτροπή της αντεπαναστατικής νίκης.

Όμως αυτό που ήταν τόσο δύσκολο να επιτευχθεί στην Ισπανία του 1936, αποτελεί σήμερα τον ελάχιστο κοινό παρανομαστή για οποιαδήποτε προλεταριακή επανάσταση. Η εμπειρία από τα Ισπανικά εργατικά συμβούλια προσφέρει ένα παράδειγμα της αρχής μόνο των συμβολικών δυνατοτήτων.

Οι τεχνολογικές υποδομές της σύγχρονης καπιταλιστικής κοινωνίας θα ενισχύσουν το προλεταριάτο στην όντος ολίγων ημερών επίτευξη όσων οι Ισπανοί επαναστάτες δεν κατόρθωσαν να ολοκληρώσουν- την αυτοδιαχείριση των μέσων παραγωγής. Η προοπτική του ριζικού μετασχηματισμού της κοινωνίας είναι σήμερα πολύ πιθανότερη μιας και το 'οικονομικό ζήτημα' μπορεί και πρέπει να καταστεί δευτερεύον.

Σε αντίθεση με την Ισπανία όπου η "πλήρης απασχόληση" αποτελούσε έναν από τους επαναστατικούς στόχους, η επιτυχία των όποιων μελλοντικών συμβουλίων θα κριθεί από τις συγκεκριμένες προσπάθειές τους να περιορίσουν την εργασία όσο το δυνατόν περισσότερο. Ενώ λόγω των ακραίων συνθηκών κρισιμότητας που την προκάλεσαν, η Ισπανική Επανάσταση δεν ήταν ποτέ μια γιορτή, ούτε καν στον βαθμό που υπήρξε η Κομμούνια. Η ικανοποίηση που στερήθηκαν οι Ισπανοί προλετάριοι αναμένει τους σημερινούς επαναστάτες όμως.

* Πέρα από τις οικονομικές και τεχνικές εξελίξεις που διαφοροποιούν το σύγχρονο προλεταριάτο από την παράδοση των Ισπανικών συμβουλίων, μια ουσιώδης σύνδεση παραμένει –πολλά από τα προβλήματα που πρόεκυψαν το 1936 θα συνεχίσουν να απασχολούν κάθε επαναστατικό κίνημα. Παρά την ήττα της, η Ισπανική Επανάσταση αναδεικνύει τον ρόλο που έπαιξαν οι εχθροί της, εχθροί που βρεθήκαν μεταξύ των προλετάριων διαχειριστών και δεν είναι τόσο εύκολα αναγνωρίσιμοι όσο οι γελοίοι των διαφόρων Λενινιστικών κομματικών καταβολών.

Συμφώνα με το Ισπανικό παράδειγμα, η δύναμη των συμβουλίων δεν υποκύπτει πάντα σε κάποιο εξωτερικό 'κακό', όπως πολύ άνετα θα μπορούσαν να είναι ο Nose (Γερμανός πολιτικός, υπεύθυνος για την καταστολή της Σπαρτακιστικής εξέγερσης στην Γερμανία τον Ιανουάριο του '19) και ο Trotsky αυτού του κόσμου. Τα συμβούλια μπορούν άνετα να χάσουν από μόνα τους όταν αποτυγχάνουν να εφαρμόσουν το πρόγραμμά τους παντού.

Το σύγχρονο προλεταριάτο θα καταφέρει να αποφύγει την τύχη της επαναστατημένης Κρονστάνδης και της Βαρκελώνης μόνο με την συνειδητοποίηση της τεράστιας αποστολής που την αναμένει. Οι παραδειγματικές ενέργειες των Ισπανικών συμβουλίων και των πολιτοφυλακών δεν θα μπορούσαν ωστόσο να αντισταθμίσουν την αποτυχία του Ισπανικού προλεταριάτου να αντιλήφθη τα εμπόδια που παρέμεναν στον δρόμο του. Κατά συνέπεια, η ριζοσπαστική ιστορία του μέλλοντος θα είναι συνειδητοποιημένη ή δεν θα είναι τίποτα.